

2.12.2020

VMJulKICT

Päivi Anttila, Sami Kettunen

Digitaalisen henkilöllisyyden kehittämisen hankkeen ohjausryhmä

Aika	2.12.2020, klo 10 – 12		
Paikka	Skype		
Osallistujat	Anna-Maija Karjalainen	ICT-johtaja, VM	pj
	Maria Nikkilä	tietohallintoneuvos, VM	vpj
	Laura Viikkonen	ylivohtaja, LVM	jäsen
	Tomi Kytölä	erityisasiantuntija, OKM	jäsen
	Teemupekka Virtanen	erityisasiantuntija, STM	jäsen
	Elina Immonen	yksikön johtaja, LVM	varajäsen
	Jonna Korhonen	opetusneuvos, OKM	varajäsen
	Tiina Salminen	johtava asiantuntija, TEM	varajäsen
	Sihteeristö:		
	Juha Mitrunen	erityisasiantuntija, VM	jäsen
	Markus Rahkola	erityisasiantuntija, VM	jäsen
	Kimmo Mäkinen	erityisasiantuntija, VM	jäsen
	Riitta Partala	kehityspäällikkö, DVV	jäsen
	Anneli Kupari	kehityspäällikkö, DVV	varajäsen
	Juhani Ruutu	ylitarkastaja, POHA	jäsen
	Mika Hansson	ylitarkastaja, POHA	varajäsen
	Sami Kettunen	hankepäällikkö, VM	pääsihteeri
	Päivi Anttila	hankekoordinaattori, VM	sihteeri
Poissa	Mikko Levämäki	erityisasiantuntija, SM	jäsen
	Aino Salmi	johtava asiantuntija, SM	varajäsen
	Maarit Puhto	tietohallintopäällikkö, STM	varajäsen
	Liisa Huhtala	hallitusneuvos, TEM	jäsen

1. Kokouksen avaus ja esityslistan hyväksyminen *(Anna-Maija Karjalainen)*

Päätösesitys: Hyväksytään kokouksen esityslista.

Päätös: Esityslista hyväksyttiin.

2. Esittäytymiset ja ohjausryhmän toiminta *(Anna-Maija Karjalainen)*

Ohjausryhmän jäsenet, varajäsenet ja sihteeristö esittäytyivät. Ohjausryhmä koostuu valtiovarainministeriön, sisäministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön edustajista. Ohjausryhmän kokouksia valmisteleva sihteeristö koostuu valtiovarainministeriön, Digi- ja väestötietoviraston ja Poliisihallituksen edustajista.

Ohjausryhmän tehtävänä on kehittää ja ohjata hankkeen tavoitteiden mukaista toteutusta, käsitellä hankkeen kustannuksiin, tavoitteisiin ja aikatauluun vaikuttavat merkittävät muutokset ja käsitellä ja hyväksyä lainsäädäntötyöryhmän työn luonnos hallituksen esitykseksi ennen lausuntokierrosta.

3. Digitaalisen henkilöllisyyden asettaminen ja tavoitteet *(liitteet 1 ja 2)*

Maria Nikkilä, Markus Rahkola ja Juha Mitrunen esittelivät hankkeen tavoitteet.

Hallitusohjelmahankkeen tavoitteena on tuottaa yhdenvertaiset edellytykset ja mahdollisuudet Suomen kansalaisille ja kaikille Suomessa asuville hyödyntää digitaalista henkilöllisyyttä yhteiskunnan palveluissa. Tavoitteena on myös luoda mahdollisuuksia laajentaa viranomaisen vahvistamien henkilötietojen joukkoa, joka asiointissa voidaan välittää toiselle osapuolelle.

Valtion tuottama vahvistettu henkilöllisyystieto voi siirtyä koko yhteiskunnan käyttöön kansalaisen itsensä hallinnoiman laitteen tai välineen kautta. Käyntiasioinnissa henkilölle tulee passin ja henkilökortin rinnalle henkilöllisyyden osoittamiseen väline. Tulevaisuudessa digitaalinen lompakkosovellus, joka toimii kuten mobiilihenkilökortti tai –ajokortti. Valtion tuottaman digitaalisen henkilöllisyyden avulla tuotetaan vaihtoehtoisia välineitä erityisryhmille ja eIDAS – rajat ylittävä tunnistaminen. Henkilöllä on mahdollisuus käyttää erilaisia yksityisen sektorin tuottamia sähköisen tunnistamisen palvelutarjoajia, jotka tarjoavat menetelmiä ydinidentiteetistä tai digitaalisen henkilöllisyydestä johdettujen tietojen välittämiseen kolmannelle osapuolelle. Esim. Findy –konsortio kehittää tällaisia ratkaisuja. Ratkaisujen perustana voisi toimia valtion takaama ydinidentiteetti. Tunnistautumisen mahdollistaminen julkishallinnon palveluihin työtehtävien hoitoa

varten tulee realisoitumaan, kun Katso -tunnistautuminen ja Katso -valtuutukset jäävät pois käytöstä.

Ratkaisun suunnittelussa tulee varmistaa kustannusten hallittavuus ja ennakoivuus, koska sähköisen tunnistamisen määrät tulee kasvamaan edelleen. Nykyisessä sääntelyssä on haasteita. Markkina- ja välinesääntely säädettiin samaan lakiin ja eIDAS- sääntelyssä on omaa sääntelyä.

Tekeminen on vaiheistettu kahteen vaiheeseen. Hankkeen ensimmäisessä vaiheessa tehdyistä selvityksistä ja linjauksista kootaan arviomuistio, jonka pohjalta järjestetään lausuntokierros vuoden 2021 alussa. Lausuntokierroksen perusteella tarkennetaan työpaketin 2 tehtäviä ja toteutussuunnitelmaa.

Tavoitteena on, että hankkeen tulokset olisivat valmiina v. 2022 mennessä. On tunnistettu, että osa tehtävissä tulee valmistumaan v 2023 puolella, mm. eIDAS:n implementoinnin osalta. Hankkeella on riippuvuuksia Digitalisaation edistämisen ohjelman ja Henkilötunnuksen uudistamista ja valtion takaaman identiteetin hallinnoimista koskevan hankkeen kanssa.

Käydyssä keskustelussa ehdotettiin voisiko viidennessä tavoitteessa olla myös käänteinen mahdollisuus siten, että suomalaisen sähköisen tunnistusvälineen avulla voisi tunnistaa myös toisen EU -maan kansalaisen, esim. ulkomaalainen asioidessaan suomalaisessa terveystalossa.

Täydennettiin, että hankkeessa mahdollistetaan ulkomaalaiselle henkilölle (mukaan lukien EU-kansalaiset) suomalaisen digitaalisen henkilöllisyystodistuksen hakeminen. Tulee vielä ratkaistavaksi myöhemmin, mahdollistetaanko ulkomaalaisen identiteetin liittäminen väestötietojärjestelmään.

Lisättiin myös, että keskustelussa tulisi erottaa tunnistuspalvelu ja väline toisistaan. Väline voidaan laskea liikkeelle, kun se täyttää riittävät vaatimukset mutta välineeseen myönnettävä identiteetti voi olla jonkun toisen myöntämä.

Täydennettiin myös, että henkilötunnuksen uudistamisen hankkeessa tavoitteena on mahdollistaa, että henkilötunnus pystyttäisiin antamaan aikaisemmin asiointipalvelun alussa. Tavoitteena on riittävyyden varmistaminen. Identiteetti ja siihen liittyvä tunnus ei muutu, vaan ympärillä olevat tunnustiedot muuttuvat. Näillä on riippuvuus tähän hankkeeseen.

Ehdotettiin pseudonyymirekisteriä mukaan otettavaksi. Todettiin, että anonyymin vahvan tunnistamisen mahdollistaminen on tärkeä tavoite. Se miten / millä perusteilla mahdollisessa väärinkäytöksessä vääryyttä kokenut

osapuoli voisi jälkikäteen vaatia selvitettäväksi tunnistauneen henkilön henkilöllisyyden, vaatii hankkeen aikana kattavaa pohdintaa.

Täydennettiin lisäksi, että mahdollisuus henkilöllisyyden osoittamiseen fyysisessä ja sähköisessä toimintaympäristössä ei saa olla riippuvainen henkilön iästä. Myöskään tunnistusvälineen saaminen ei voi olla huoltajan suostumuksesta riippuvainen.

Päätös: Otettiin tiedoksi hankkeen asettaminen ja hankkeeseen nimetyt henkilöt sekä tavoitteet. Käytiin keskustelu.

4. Hankkeen tilannekatsaus (liitteet 3, 4, 5 ja 6)

Sami Kettunen (VM) esitteli koko hankkeen tilannekatsauksen.

Organisointumien on valmistunut ja ylätasoin hankesuunnitelmat on valmisteltu. Määrärahapäätökset on annettu toteuttamishankkeille ja rekrytoinnit ovat käynnistyneet. Toteutushankkeiden yhteensovittamista tehdään parhaillaan. Riskityö on käynnistynyt, 9.12. pidettävän riskityöpajan tuloksia esitellään seuraavassa ohjausryhmän kokouksessa.

Digi- ja väestötietovirastolla ja Poliisihallituksella on omat seuranta- ja ohjausryhmät. Yhteistyötä tehdään mm. arkkitehtuurin, järjestelmätyön, sidosryhmäyhteistyön merkeissä. Lainsäädäntötyöryhmä perustetaan, jos nähdään tarpeelliseksi. Lisäksi asetetaan myös muita seurantaryhmiä, jos nähdään tarpeellisena.

Tunnistusmarkkinaselvitysten loppuunsaattamisen osalta aikataulu on kriittinen. Tunnistettu, että osa eIDAS –implementoinnista jää hankkeen jälkeiseen aikaan. Lisäksi arviomuiston ja lausuntojen valmistelu hallituksen esitystä varten kriittisellä polulla. Tavoitteena on, että kesäkuussa 2022 meillä olisi tarvittavat lait voimassa etenemisen mahdollistamiseksi. Seuraavaksi ylätasoin hankesuunnitelma viimeistellään ja puuttuvat työryhmät asetetaan ja valmistaudutaan arviomuiston valmisteluun. Lisäksi valmistellaan toteutushankkeiden aikataulujen ja kehittämismallien tarkempi yhteensovittaminen ja riskianalyysi.

Puheenjohtaja täydensi, että Traficomilla ja Kilpailu- ja kuluttajavirastolla on aikatauluhaasteita selvitysten loppuunsaattamisessa. Puheenjohtaja esitti, että ohjausryhmän jäsenet ottaisivat asiaa esille omassa organisaatiossaan.

Liikenne- ja viestintäministeriön jäsen lupasi ottaa asian esille Traficomien kanssa.

Sami Kettunen (POHA) esitteli Poliisihallituksen hankesuunnitelman.

Poliisihallitus vastaa mobiilihenkilökortin toteutuksen vaatimista muutoksista Heko-Passi -järjestelmään poliisin sähköiselle asiointialustalle sekä poliisin omien työvälineiden kehittämisestä, käyttöönosta ja ylläpidosta. Digi- ja väestötietovirasto vastaa muusta hankkeen vaatimasta kehittämisestä ja ylläpidosta. Poliisihallitus osallistuu aktiivisesti kehittämiseen eri työryhmissä Digi- ja väestötietoviraston kanssa. Riskianalyysia ja -hallintaa jatketaan yhteistyössä Digi- ja väestötietoviraston ja valtiovarainministeriön kanssa; tavoitteena on tunnistaa riskit, analysoida niiden kriittisyys ja vaikutus sekä sopia hallintatoimista.

Riitta Partala esitteli Digi- ja väestötietoviraston hankesuunnitelman.

Hankkeen tehtävät:

- Toteutetaan ja julkaistaan järjestelmäratkaisut, jotka mahdollistavat viranomaisen varmentamien tietojen ja henkilöllisyyden osoittamisen ja todentamisen digitaalisesti sekä sähköisessä, että käyntiasioissa.
- Toteutetaan järjestelmäratkaisut, jotka mahdollistavat vahvistetun henkilöllisyyden välittämisen julkishallinnon sähköisille asiointipalveluille vastaavilla rajapinnoilla kuin vahva sähköinen tunnistus.
- Suunnitellaan ja käynnistetään eIDAS-asetuksen (EU 910/2014) ilmoitusprosessi. Toteutetaan järjestelmäratkaisut, jotka mahdollistavat tunnistuksen välittämisen muille ETA-maille eIDAS-asetuksen mukaisesti.
- Toteutetaan järjestelmämuutokset, jotka ovat mahdollistavat digitaalisen henkilöllisyyden kohderyhmän laajentamisen.
- Suunnitellaan toimintamallit, jotka mahdollistavat hankkeessa tuotettavien järjestelmäratkaisujen käyttöönoton sekä hankkeen jälkeisen ylläpidon osoitettavan määrärahan puiteissa.
- Suunnitellaan ja toteutetaan hankkeessa toteutettavan kokonaisuuden käyttöönotto ja lanseeraus.
- Kuvataan, miten hankkeessa toteutettava ratkaisu on laajennettavissa siten, että sen avulla voidaan osoittaa ja todentaa muitakin valtionhallinnossa suoraan henkilölle myönnettäviä lupia ja tietoja.

Riitta Partala nosti esille sidosryhmäyhteistyön ja pilotointimahdollisuuden merkittävimpinä tehtävinä. Merkittävimmät riskit on kuvattu hankesuunnitelmassa.

Käydyssä keskustelussa ehdotettiin olisiko mahdollista laatia konkreettinen prosessikaavio digitaalisen identiteetin syntymiselle ja sen rikastuttamiselle, siten että eri tahojen ja rekisterien rooli tulisi näkyväksi?

Täydennettiin, jatkossa tavoitteena on, että kaikki saisivat henkilötunnuksen. Identiteetin luonti voi tapahtua joko sähköisen rekisteröimisprosessin (eKYC) kautta tai käyntiasioinnissa esim. Maahanmuuttoviraston, Veron tai Digi- ja väestötietoviraston kanssa tai viranomaisaloitteisesti. Henkilölle luodaan henkilötunnus, jotta hänen asioitaan voidaan käsitellä organisaatioiden rekistereissä (eläkkeet yms. etuudet).

Lisättiin vielä tarkennuksena, että kaikki, joille olisi perusteltu tarve luoda suomalainen henkilötunnus voisivat sellaisen saada. Mikään ei kuitenkaan saisi estää myös esim. ruotsalaisella henkilötunnuksella asioimista, jos viranomainen sen omassa palvelussaan mahdollistaa, eikä prosessi edellytä suomalaista henkilötunnusta.

Emilia Laitala ja Maarit Huotari esittivät juridiikan tilannekatsauksen.

Keväällä 2020 on valmisteltu juridinen arviomuistio. On tunnistettu, että liikutaan alueella, jolla kilpailu- ja valtioneuvoston kysymykset on arvioitava huolellisesti. Nyt käynnissä on kilpailu- ja valtioneuvoston oikeudellisen analyysin tarkentaminen, joka edellyttää markkinaselvitysten valmistumista. Analyysissä tullaan hyödyntämään mahdollisuuksien mukaan myös ulkoisia asiantuntijoita. Keskeistä arviomuistiovaiheessa on tunnistaa riskit, joilla on vaikutusta hankkeen etenemiselle ja keskeisille linjauksille.

Muiden kysymysten selvittämistä jatketaan arviomuistion lausuntokierroksen aikana (perusvalmistelun pohjaksi). On tunnistettu seitsemän juridisesti olennaista elementtiä työhypoteesista. Tarkempi oikeudellinen analyysi tehtävä suhteessa muodostetun hypoteesin yksityiskohtiin sekä saatavaan markkinatietoon. Kokonaisuuden taustalla liittyy tunnistamisen oletama taloudellisesta toiminnasta.

Puheenjohtaja täydensi, että tulisi tarkastella myös kumppanimaiden ratkaisuja (esim. Hollanti ja Viro). Tulisi pyrkiä löytämään mahdollistava toimintatapa.

Päätös: Otettiin tilannekatsaukset tiedoksi. Päätettiin, että lisätään työlistalle esitetty konkreettinen prosessikaavio digitaalisen identiteetin syntymiselle ja sen rikastuttamiselle, siten että eri tahojen ja rekisterien rooli tulisi näkyväksi.

5. Kokouksen päättäminen (Anna-Maija Karjalainen)

Puheenjohtaja kiitti kokouksesta osallistujia ja esitti sihteeristölle toiveen, että tuleviin kokouksiin esityslista olisi tarpeellista rakentaa aikataulullisesti siten, että myös keskustelulle jää enemmän aikaa.

Kokous päättyi klo 11:56.

Liitteet

- Liite 1 Hankkeen asettaminen
- Liite 2 Hankkeen tavoitteet
- Liite 3 Hankkeen tilannekatsaus
- Liitteet 4 ja 5 Hankesuunnitelmat
- Liite 6 Juridiikan tilannekatsaus